HISTORIESUS

Enerhaugen, Grønland og Tøyen Historielag

Utgave 1/2020 - Årgang 1

Magasin for Enerhaugen, Grønland og Tøyen Historielag

Løssalg kr. 75,-

- ***Ingen klipper som Freddy Frisør***
  Se side 4
- ***Villa Enerhaugen var det første spadestikk til det nye Enerhaugen***
  Se side 6
- ***På ASYLET gjelder Kardemommeloven***
  Se side 9
- ***Å vokse opp i gata til Einar Gerhardsen***
  Se side 14
- ***Olafia var kvinnesakskvinne og reddende engel for folk på Grønland***
  Se side 16

HISTORIESUS - MEDLEMSBLAD
for Enerhaugen, Grønland og Tøyen Historielag

ENERHAUGEN, GRØNLAND OG TØYEN HISTORIELAG
c/o IKM, Tøyenbekken 5, 0188 Oslo
egt.historielag@gmail.com
Org.nr. 924 634 766
Bankkonto: 1813 31 32690
Vipps: 611188

FACEBOOK

https://www.facebook.com/EGTHistorie

REDAKTØR
Jørn-Kr. Jørgensen
jornjoer@gmail.com
Telefon: 906 14 485

REDAKSJONSKOMITÉ
Olav Rune Bastrup
obastr@gmail.com
Tlf. 402 46 801
Karin Arnesen
karin.arnesen1@gmail.com

ANNONSER
Karin Arnesen
karin.arnesen1@gmail.com
Tlf. 922 29 433

LAYOUT
Liv Ofsdal
KORREKTUR
Harald Karlsen

INTERIMSSTYRE
Styreleder Olav Runde Bastrup
obstr@gmail.com
Nestleder Karin Arnesen
karin.arnesen1@gmail.com
Sekretær Marte Marie Ofstad
marte.m.ofstad@gmail.com
Kasserer Steinar Fløtberget
steinarf@getmail.no
Styremedlem Harald M. Karlsen
hmk@mtsas.no
Styremedlem Sigurd Johansen
johfam@online.no
Styremedlem Terje Knudsen
tknudse@online.no
Styremedlem Erik Odgaard
erik.odgaard10@gmail.com

Historielagets første år

Den 10. oktober 2019 ble det på et møte i Grønland kirke enighet om å danne et historielag. Mange møtte fram og ca. 40 personer ble med. I løpet av året er det kommet flere, så pr. medio oktober er vi 63 betalende medlemmer.

Første medlemsmøte ble holdt 30/1. Interimsstyret konstituerte seg 3/2 og neste styremøte ble satt til 26/3, men så kom koronaen. Det ble dessverre ingen flere arrangementer for medlemmene første halvår. Imidlertid ble det gjennomført en bydelsvandring «Gavl til gavl» fra Tøyen til Grønland 17/9, en god blanding av nytt og gammelt. Oktobermøtet måtte vi avlyse, men vi håper å kunne gjennomføre møtet 19/11.

Styret har hatt 7 møter, programgruppa 4 og fotogruppen er etablert og i gang med sitt arbeide. Historielaget er registrert i Brønnøysundregisteret, bankkonto og vipps er på plass, liksom nabo- og frivillighetsmidler for til sammen kr. 25.000 fra Bydel Gamle Oslo. Administrasjonssystemet, StyreWeb, er i full drift og via dette har vi på plass vår hjemmeside i november. Vi har definert lagets geografiske område, laget lister over Blå skilt i vårt område som sammen med en litteraturliste er gjort klar for hjemmesiden. Det er også laget en arkitekturliste for bygninger i området. Fotogruppa har laget arbeidsplaner og startet innsamling av gamle fotos og vært på intervjukurs i regi av Folkemuseet.

I juni kom det første av 6 nyhetsbrev, senere omdøpt til «Historiebrev», og i dette bladet er vi stolte av å kunne presentere en enda mer omfattende trykksak for medlemmene. Facebook-sidene har vært jevnt godt besøkt og ved utgangen av oktober har vi lagt ut ca. 100 innlegg. Styremedlemmene bidrar med lokalhistoriske innslag. Historielagets hjemmesider lanseres i november. Logo for laget har også blitt utarbeidet.

Vi har mange prosjekter på gang, bl.a. intervjuer, eiendommen i Smedgata 25 og verksteds-bygningen, bevaring av gamle dører (innspill fra et av medlemmene), Hersleb skole 100 år i 2022 og Majas plass ved Grønland kirke. Kontakt er tatt med Akerselva Trebåtforening for et arrangement på og ved denne pulsåren i vårt område til neste år.

Styret har også startet et strategiarbeid for historielaget. Hva skal vi prioritere og hvordan kan vi arbeide for at historielaget skal nå flest mulig, kommunisere godt, knytte verdifulle kontakter og gjøre de riktige tingene for å sikre en god fremtid for laget? Vi gleder oss til å fortsette arbeidet for denne spennende delen av Oslo.

Nestleder Karin Arnesen

Historie skaper tilhørighet

Olav Rune Bastrup, styreleder
E-mail: obastr@gmail.com

Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag ble stiftet 10 oktober 2019 i Grønland kirke, og ved et medlemsmøte 30. januar 2020 konstituerte et styre seg. I månedene som har gått, har engasjerte og motiverte styremedlemmer brukt mye krefter på å legge grunnmuren til et livskraftig historielag.

For Enerhaugen, Grønland og Tøyen trengte virkelig et historielag. Få områder av hovedstaden er så full av historie med mange nyanser og kontraster som her. Tenk på all den historie som finnes i kontrasten mellom gamle og nye Enerhaugen. I denne del av byen har dessuten tiden aldri stått stille. Det har vært et område i konstant rivende utvikling. Selv ikke befolkningen står stille.

Ingen deler av hovedstaden har høyere befolkningsgjennomstrømming. Vårt område er viktig også i den nasjonale historien. Grønland og Tøyen har vært smeltedigel for arbeiderklassens politiske bevisstgjøring og har dermed spilt en vesentlig rolle for fremveksten av det moderne Norge. I dag er det smeltedigel for fremveksten av det nye flerkulturelle Norge.

Men lag på lag under dette ligger de uendelige historiene som knytter seg til gater, bygårder, løkker, butikker og små håndverksbedrifter som bydelen har vært så full av. For dem som vokste opp her i årene etter krigen, er Enerhaugen, Grønland og Tøyen et fantasilandskap fylt av minner fra hvert gatehjørne og hver trappeoppgang.

Alt dette vil historielaget forsøke å ta vare på og skrive om. Det er viktig ikke bare for dem som bodde her, men for dem som bor her i dag. Historie skaper tilhørighet. I en bydel der tiden aldri står stille, er det ekstra viktig. Derfor ønsker vi deg som medlem.

Historiens vingeslag

Jørn-Kr. Jørgensen, redaktør
E-mail: jornjoer@gmail.com

Dette er første utgave av Historiesus – magasinet til Enerhaugen, Grønland og Tøyen Historielag, og vi ønsker deg velkommen som leser.

Historielaget er et ungt lag med ambisjoner.

Det utkommer et månedlig nyhetsbrev, en hjemmeside er under produksjon og nå foreligger Historiesus. Det er ikke dårlig satt sammen bare på noen få måneder.

Historielaget har foreløpig en beskjeden medlemsstokk på vel 60 medlemmer, men vi har potensiale til å vokse – og du kan være med, både som medlem og som bidragsyter.

Vårt nedslagsområde er stort, men det mangler ikke på stoff og historier. Det gir dette magasinet et visst inntrykk av.

Vi vil gjerne ha deg med i spaltene. Skriv til oss. Kom med historier, send inn bilder og del på opplevelsene. Vårt område er et flott område som har mye å fortelle. Historiens vingeslag er mange og kanskje nettopp du har et av dem. Ta kontakt!

Ingen kan klippe som Freddy

Tekst og foto: Jørn-Kr. Jørgensen

I snart 50 år har Freddy Larsen (75 år på selveste nyttårsaften!) klippet hår på Grønland. Den 13. april 1971 åpnet han sin frisørsalong i Grønlandsleiret 47 under navnet Grønland Herrefrisør. Det nytter ikke en gang å gjette hvor mange kunder han har gjort pene på håret, men det er tusenvis – og når vi har regnet til tusen kan vi regne til 10 000, kanskje 20, 30 og 40. Selv regner han med noe i overkant av 50 000 kunder på 50 år – og flere har kommet og gått med ukers mellomrom. Han har hatt og har mange faste kunder.

- Ingen klipper som Freddy Larsen.

Den første kunden betalte ikke

- Men jeg kan huske min første kunde, forteller Freddy. Han kom den dagen jeg åpnet. Han visste at nå var det muligheter til å få stusset håret, og Georg Madsen – en inngiftet i familien – kom og gikk. Jeg bestemte meg for at den første kunden skulle ikke betale, så han fikk det gratis. Kunde nummer to måtte betale. Prisen den gangen var 18 kroner for hårklipp.

I Halden barberte jeg også, men det var på vei ut da jeg begynte.

- Da jeg begynte som frisørlæring i Horten etter å ha gått på yrkesskolen ett år på Østre Elvebakke i Hausmannsgata, barberte jeg mye. Mannfolkene kom på lørdager for å gjøre seg fine til helgen. Det kostet bare 4 kroner. Tidene forandrer seg. I dag koster en hårklipp hos meg for en voksen mann 300 kroner.

Strykende forretning

- Siden 1971 har frisørforretningen gått strykende. Jeg har levd av det og jeg har hatt mange faste kunder opp gjennom årene. Da Politihuset ble åpnet høsten 1978 fikk jeg en helt ny kundekrets.

- Etterhvert som politifolkene gikk av med pensjon og sluttet i Politihuset, valgte mange av dem å komme tilbake til meg for å få håret klippet. Det synes jeg er forferdelig morsomt, og forteller at jeg kanskje ikke gjorde noen dårlig jobb. Jeg trives med det.

Politimester Haugli måtte stå i kø

- Jeg har hatt alle typer kunder – fattige og rike. Fra Politihuset har det vært både politimestere, inspektører og karer i alle fasonger og tjenestegrenser – med både skjegg, kort og langt hår. Til å begynne med skulle politifolk ha kort hår, men slik er det ikke lenger. Unntaket er kanskje spanerne – de skulle ha litt lenger hår. Og politimester Willy Haugli skulle ha det på sin måte. Han ringte for å bestille time, men måtte stille seg i køen som alle andre.

Soknepresten hadde alltid et godt ord

- Sokneprest Ivar Ruud i Grønland menighet var en fast kunde i mange år. Han fortsatte etter at han sluttet og begynte i Torshov. Ivar var en særlig grei kar som alltid – og jeg mener ALLTID – hadde et godt ord å komme med. Han hadde skikkelig kontakt med grasrota og snakket med alle. Han kom inn i frisørlokalet og hilste på alle, vennlig – og tok dem gjerne i handa.

- Han fikk hele Grønland menighet opp og gå, og kirkesøkningen økte, samtidig som menigheten var aktiv på ulike områder som aldri før. Jeg har savnet han helt opp til våre dager, og hadde det vært mulig hadde han fått sitt portrett hengende i frisørsalongen.

- Jeg sa en gang til Ivar Ruud at han måtte forrette i min begravelse med litt smil om munnen. Da svarte han: «Jeg er eldre enn deg og kommer nok til å gå før deg.» Og det gjorde han.

Aagot delte ut Pepitakjeks

- På Grønland gikk det i mange år en byoriginal; en kvinne fra Harstad som het Aagot. Hun delte ut aviser til den som ville ha, blomster til Ivar Ruud hver fredag og en pakke Pepita-kjeks til meg. Jeg fikk så mye kjeks til slutt at jeg hadde en stor kartong på bakrommet. Den tok jeg med til min mor som var besøksvenn hos gamle i hjembyen Horten. På den måten kom Aagots gode gaver til nytte, men hun fikk aldri vite det – og klippe henne fikk jeg aldri lov til!

Anker satt på trappa

- Borte på trappa ved Trygderetten satt Anker. Han het egentlig Sten Anker Lindkvist. Han var født i Oslo, men vokste opp i Sverige. Han var krigsseiler og hadde levd et turbulent liv. Dette hadde ikke gått så godt for han, så av og til måtte han på sykehus og av og til var han i fyllearresten på Grønland politistasjon.

- En gang besøkte jeg han mens han lå på sykehus. Han var både rørete og omtåket, men husket meg igjen – vi var jo tross alt en slags form for kamerater. En dag var han borte og over i evigheten.

Noen var svartelistet på polet

- Jeg har jo sett og opplevd mye langs Grønlandsleiret. Den gangen Vinmonopolet lå der husker jeg at det var en staut politimann som stod på utsiden og holdt orden på køen og de som skulle inn å handle. Den gangen var det mange som var svartelistet fra å gå på polet. De stod som regel på utsiden hos meg og ventet på at noen av kameratene fikk kjøpt det de ville ha. Da innkjøperen endelig kom, ble flaska åpnet og gikk på rundgang. Deretter var det opp i Fengselsparken og sette seg på en benk til de sovnet.

- Alle disse årene har jeg hatt mye glede av politiet. De er avgjort den største kundegruppen. Etter at fellesmeieriet, nå Tine, flyttet fra Grønland opp til Kaldbakken, har jeg flest nåværende og tidligere politifolk i salongen. De kommer og går, og jeg har alltid vært trygg.

Yngre generasjoner flytter inn

- Da jeg slo meg ned på Grønland bodde det mange eldre mennesker i området. Etter nesten 50 år ser jeg at beboerne blir yngre og yngre. Folk flytter på seg og mange innvandrere er kommet inn. Jeg er nok en av de få etnisk norske som i 2020 driver butikk i Grønlandsleiret. Så, men – tidene forandrer seg på alle måter. - Da jeg kom dit var det alle slags mulige butikker – i gården hos meg var det møbelbutikk og skobutikk. Jeg overtok etter Hollendergaten Parfymeri. I de nærmeste lokalene har det vært pelsbutikk, damekonfeksjon, kiosk, gullsmedbutikk – på den andre siden av Hollendergaten var det Isenkram og bakeri.

Fremdeles stø på handa

- Det har vært mye historie i disse 50 årene. 50 år frem i tiden er det meste glemt og frisørsalongen vil være en saga blott. Jeg vet ikke hvor lenge jeg vil holde på, men tiden går og jeg blir ikke noe yngre. Men – så lenge jeg er stø på handa kan jeg klippe. - Ingen kan klippe som Freddy, sier en politimann vi snakket med.

- Nå er det straks 50-årsjubileum!

Villa Enerhaugen var det første spadestikk til det nye Enerhaugen

Av Olav Rune Bastrup Foto: Jørn-Kr. Jørgensen

Villa Enerhaugen i Smedgata 30 er en av bydelens staseligste bygninger med en interessant forhistorie. I virkeligheten var nemlig dette første byggetrinn til det nye Enerhaugen som skjøt opp for mer enn 30 år senere. Bygget ble tatt i bruk i 1928 og er tegnet av arkitekt Arnstein Arneberg, en av forrige århundres mest kjente monumentalarkitekter.

Bygningen ble oppført som gamlehjem av Grønland menighet og i sin helhet for innsamlede midler. Institusjonen hadde 75 rom med plass for 80 pensjonærer. Grønland gamlehjem var da det stod ferdig den både staseligste og mest moderne eldreinstitusjon i hovedstaden. Fra kjøkkenet i kjelleretasjen gikk det elektrisk heis opp til de forskjellige avdelingene i andre og tredje etasje. Det var et teknisk vidunder.

763 kroner på konto i fond til gamlehjemssaken

Det første initiativ til å få reist gamlehjemmet kan spores helt tilbake til 1908. Da sammenkalte sokneprest Peter Normann Meyer fattigforstanderne i bydelen, Fredrik Grønbæk og O. Berge, for å drøfte ideen. En komité ble nedsatt, der i tillegg tre kvinner gikk inn. Kvinnene ledet allerede hver sine foreninger som samlet inn penger til gamles pleie. På foreningenes konti stod til sammen 763 kroner som ble overført til et nytt fond for gamlehjemsaken. I 1913 hadde gamlehjemsfondet vokst til over 4000. Men så kom dyrtiden og bolignød, de sosiale utfordringene på Grønland vokste til uhåndterlige dimensjoner, den politiske uroen var betydelig. De neste årene vokste fondet mest takket være de årlige overføringene fra «Kristiania samlag for handel med brændevin». I avgiftene på brennevin inngikk en fast prosentdel som samlaget hadde til oppgave å fordele på humanitære formål etter søknader fra veldedige institusjoner. Grønlands gamlehjemsfond fikk overført forholdsvis mye.

Driftig og bisk

I 1918 fikk saken ny giv da man mottok en gave på hele 100 000 kroner fra en av Grønlands rikeste menn, grosserer Tobias Larsen. Han var en nordlending som hadde slått seg opp fra små kår. Han hadde gjennom mange år vært en anonym velgjører både i menigheten og for andre filantropiske tiltak i byen. Han ble takket med fest på menighetshuset, hvor det ble avduket et maleri av ham. Da man skulle si takk for i kveld og vel hjem, grep Larsen ordet og rev av ytterligere 100 000. Folk var overveldet. Nå hadde man penger nok og vel så det til å se seg om etter tomt. 1. januar 1919 var fondets saldo 213 170 kroner. Da var nok en kvinneforening i gang med å samle inn penger. Den het «Aftenro» og ble stiftet av frøken Marie Nielsen, en særdeles driftig dame, men også kjent som veldig bisk. Mange var redd henne, for hun sa alltid ifra om det var «slinger i valsen», og det var det etter frøken Nielsens mening veldig ofte. Foreningen «Aftenro» overlevde Marie Nielsen med mange tiår. Den ble i de følgende år den store foreningen som arbeidet for gamlehjemmet, som besørget møbler, inventar og velferdstiltak, og gikk inn først i 1980.

Fortvilede forhold

Tomtespørsmålet ble den store bøygen som forsinket videre fremdrift. Det fantes knapt ledig areal på Grønland. De tomtene som kunne vært aktuelle, var enten for dyre eller uegnede. Det ble derfor seriøst vurdert å bygge gamlehjemmet utenfor bydelen. Mange var i villrede. Kommer ikke gamlehjemmet snart? Prestene fikk brev fra eldre som søkte om plass på et gamlehjem de trodde var like rundt hjørnet. Noen av disse brevene vitner om fortvilede forhold, ikke minst for enslige eldre som ikke hadde familie som kunne ta seg av dem.

Historien som følger, er interessant av flere grunner. Det som brakte fortgang i prosessen, var en større plan som allerede var i emning - en plan om et helt nytt Enerhaugen! En mann utenfra meldte seg i 1924 på i planleggingen: reguleringssjef Jacobsen i Kristiania kommune. Han var nyinnflyttet på Grønland og hadde lest om gamlehjemsaken i menighetsbladet. Han tenkte at dette måtte det finnes en løsning på. Jacobsen oppsøkte daværende sokneprest Carl Johan Ecktell og kunne for-

Omtrent midt på Enerhaugen ligger Villa Enerhaugen.

telle at han visste om to ledige tomter på Enerhaugen som kommunen hadde ekspropriert. Bak dette lå en større plan, betrodde Jacobsen. I kommunen hadde man en stund syslet med tanken om å sanere hele Enerhaugen og bygge moderne boliger der. Men planleggingen hadde gått i stå. Eiendomsforholdene på Enerhaugen var kompliserte, og det ville bli svært dyrt for kommunen å løse ut alle eiendommene på én gang. Man kunne heller ikke ekspropriere hele området uten at det forelå en plan for hvordan det skulle utvikles. Det krevde loven. I stedet sikret kommunen seg eiendommer litt etter litt.

Gamlehjem i Smedgata

Så presenterte Jacobsen sin idé: Et gamlehjem på de ledige tomtene i Smedgata kunne få fart i planene om et nytt Enerhaugen. Jacobsen mente Grønland menighet straks burde gå til kommunen og be om å få overta de to tomtene.

Det bød ikke på problemer å få sikret seg tomtene kommunen hadde ekspropriert. Den ene kostet 25 000, den andre 64 000. Da hadde fondet godt igjen med penger til at man kunne begynne å tenke på oppføring av et bygg.

Ingen hadde tenkt seg muligheten av et gamlehjem på Enerhaugen.

Mens utviklingen hadde gått sin gang, var Enerhaugen blitt liggende i en bakevje. Årsaken var kompliserte eiendomsforhold og mangel på en helhetlig plan. Oppføringen av Grønland gamlehjem i 1927-28 var derfor i realiteten første steget på veien mot det nye Enerhaugen som oppstod etter saneringen på 1960-tallet.

Arkitekten tegnet en ny bydel

Vi vet ikke akkurat når og hvordan Arnstein Arneberg ble koplet inn, men han og reguleringssjef Jacobsen var nære bekjente. Arneberg hadde få år tidligere vunnet arkitektkonkurransen om Oslo nye rådhus sammen med Magnus Poulsson. Ecktell døde i 1924 og soknеprest Normann tok over. Han loset saken i havn og signerte kjøpekontraktene. Normann var entusiastisk da han så Arnebergs skisse. Arneberg hadde nemlig ikke bare laget en skisse som viste gamlehjemmet, men en helt ny bydel med flotte bygg i nyklassistisk stil, brede gater, parker og hengende hager der Enerhaugen stupte ned mot Grønland.

Sentralt i et stort parkanlegg med fontener og gruslagte gangveier hadde han plassert Grønland gamlehjem! Fra Grønland opp til Enerhaugen hadde han tegnet inn en bred, monumental steintrapp, Oslos svar på spansketrappen i Roma!

Et bygg av de dimensjoner Arneberg hadde skissert, ville koste mer enn de knapt 150 000 som stod igjen i fondet etter at tomten var betalt.

En storstilt innsamlingskampanje ble derfor lansert på forsommeren i 1925. Seksti personer påtok seg å gå ukentlige runder med bøsse i alle gater og gårder på Grønland. Målet var å samle inn 1000 kroner hver uke i et helt år. Det ble gitt mulighet til å tegne seg for et fast månedlig beløp. Kvinneforeninger arbeidet under høytrykk, det neste året ble det avholdt fire store basarer. I et stort opprop i byens aviser appellerte man for saken. Næringslivet på Grønland ble mobilisert.

Aftenposten lot seg imponere over pågangsmotet og laget en svær reportasje, selv det kirkefiendtlige Arbeiderbladet kostet på seg noen avmålte godord. En bedrestilt frue på Vinderen leste om saken og stiftet en kvinneforening for saken på beste vestkant. De ønsket at gamlehjemmet skulle bære Carl Johan Ecktells navn. Soknеprest Ecktell hadde nemlig vært en ivrig kvinnesaksforkjemper. Så kom flere anonyme gaver, to på kr 25 000 hver. De andre kirkene i hovedstaden ytte solidaritetsoffer. Tidlig i 1926 visste man at pengene ville strekke til og vel så det – de 60 bøssebærerne klarte nemlig målet om å samle inn 1000 kroner hver uke i et helt år. 550 000 kostet det hele, alt sammen innsamlede midler uten ett øre i kommunalt tilskudd.

Hvite duker og sviskegrøt

I april 1928 stod alt klart, gamlehjemmet ble vigslet av biskop Johan Lunde i nærvær av ordfører og et fulltallig formannskap. Pensjonærene og de høye herrer fikk deretter servert svinestek på bord med hvite duker og sviskegrøt med fløtemelk til dessert, til kaffen småkaker og lyrisk foredrag av frøken Larsen.

I 1931 henvendte styret for gamlehjemmet seg til kommunen og spurte hvor det ble av parken de var blitt lovet, den som hadde sett så flott ut på arkitekt Arnebergs skisse. Om bygget var flott, så var utearealene uegnede. De eldre trengte uterom. Kommunen svarte at de aldri hadde lovet noen park og henviste de eldre til Botsparken!

Solgt til Oslo kommune

Krigsårene ble dramatiske for gamlehjemmet. Bygningen ble rekvirert av tyskerne som lokaler for Operasjon Todt og til innkvartering for tyske funksjonærer. Samtlige eldre ble tvangsflyttet til Gålå høyfjellshotell i Gudbrandsdal. En del av de svakeste pasientene klarte ikke strabasene og døde under eller like etter flyttingen.

Villa Enerhaugen er i dag et hjem for yngre demente som drives av Oslo kommune, Sykehjemsetaten.

På kafe Asylet gjelder Kardemommeloven

Tekst og foto av Jørn-Kr. Jørgensen

Omtrent midt på Grønland i en gul bygning med adresse Grønland 28 ligger restaurant Asylet. Det skal godt gjøres å ikke ha passert den for folk som bor i området eller som går forbi, enn si hvor mange av oss som har stukket innom for en matbit eller for å slukke tørsten enten det er sommer eller vinter. Harald og hans kolleger serverer og fikser det til. Mat og drikke er det så godt som i hver en krok.

Innehaver Harald Hanssen ønsker velkommen til Asylet

Bygningen ble oppført som en privat kjøpmannsgård i ca. 1740. Den har to etasjer laftet tømmer og bindingsverk, med pusset teglfasade mot Grønlandsleiret. I 1798 ble det tilføyd en sidefløy. De bærende veggene er laftet, mens resten er i bindingsverksteknikk.

De to fløyene ligger vinkelrett på hverandre, og skaper et gårdsrom. Det er svalganger mot dette gårdsrommet på begge fløyer. Mot Grønland 26 står det en laftet vegg som avgrensning. Gårdsrommet er for det meste dekket med nyere smågatestein, men inn mot veggene ligger den opprinnelige kuppelsteinen. I noen grad er gårdsplassen også beplantet med grønne trær og planter. I 2020 brukes gårdsrommet til uterestaurant med langbord om sommeren.

På 1800-tallet ble gården tatt over av det offentlige og brukt som tinghus. Fra 1839 til 1865 holdt Grønland barneasyl til i dette huset. Dette ble etter hvert utvidet med skolevirksomhet og en såkalt «redningsanstalt for

forlatte, forsømte og moralsk fordervede barn av begge kjønn», og var en kombinert forbedringsanstalt og skole.

Barneasyl for barn fra 5 til 7 år

Grønland barneasyl ble opprettet etter initiativ av «Dameforeningen i Christiania til Asylers fremme», vanligvis bare nevnt som «Dameforeningen». Dameforeningen ble stiftet i 1838 og opprettet like etter et prøveasyl, det senere Vaterland Asyl. Foreningen valgte først en komite som stod for opprettelsen av asylet, senere en direksjon eller bestyrelse som stod for driften av Grønland Asyl. Asylet skulle være skole og tilholdssted for fattige, forsømte og tilbakestående barn i aldersgruppen 5 til 7 år.

Det ble undervist i de vanlige folkeskolefagene, men også i håndarbeid og håndverk.

Dessuten ble det drevet gymnastikk og svømmeundervisning fra eget badehus.

Skole, redningshjem og sykehus

Dameforeningen støttet skolen med innsamlet kapital, utdeling av klær og daglig servering av suppe. Den fikk også kommunalt tilskudd.

Asylet holdt til i Grønland 15 (som senere ble nummer 28) i Aker. Da også Grønland folkeskole flyttet hit, overtok Aker kommune eiendommen ved skjøte lille julaften 1845. Da Grønland ble innlemmet i Kristiania i 1859, overtok Kristiania kommune eiendommen, som siden gikk under navnet «Kommunalgården». Den ble siden brukt til både skole, redningshjem og sykehus. Grønland Asyl og Skole flyttet i 1846 til Andreas Toftes nybygg på Helverschous løkke (senere Munkedamsveien 37) i Kristiania og gikk inn i Andreas Toftes stiftelse for eldre barn. Denne ble gitt til Kristiania kommune ved et gavebrev i 1847 og fikk fra samme år navnet «Toftes gave».

Kolera- og diakonissesykehus

Et kolerasykehus ble opprettet i Asylet 18. august 1853, to uker etter det første utbruddet av sykdommen det året. Det var to epidemier – en i 1833 og en i 1853. Mange døde og det ble opprettet kolerakirkegårder. Tøien kirkegaard – som lå akkurat der Lakkegaten skole ligger i dag – ble opprettet i 1833.

Fortsettelse neste side ➡

Slik ser Asylet ut i dag - 2020

Diakonissehusets sykehus ble etablert i Grønland 28 i november 1868 som et utdannelsessenter for diakonisser.

Kommunalgården på Grønland ble det første hovedkvarter for diakonisseanstalten, og søster Chatinka Guldberg som hadde gått i diakonilære i Kaiserwerth i Tyskland, ble den første forstanderinnen. Hun var banebrytende som landets første sykepleier og er sett på som diakoniens mor i Norge.

«Det er å tjene jeg vil»

Guldberg bygget opp en diakoniorganisasjon og et sykehus, som ikke bare var begynnelsen til organisert kvinnelig diakoni, men også begynnelsen til sykepleierskolene i Norge. I den første programerklæringen het det: «Hva vil jeg? Tjene vil jeg. Hvem vil jeg tjene? Herren i hans syge og fattige.»

Diakonissehusets virksomhet i Grønland 28 ble flyttet til Ullevålsveien og i 1897 til en stor tomt på Lovisenberg ved St. Hanshaugen som fort ble kjent under navnet Lovisenberg Diakonale Sykehus – et av de mest moderne og velutstyrte sykehus i landet med det beste tekniske utstyret. Lovisenberg var f.eks- det sykehuset som hadde det første røntgenapparatet i Norge.

Børs og katedral

I 1870 ble diakonissesykehusvirksomheten underlagt Kroghstøtten sykehus som drev den fram til 1903. Deretter ble det aldershjem i bygningen helt frem til 1965. Det ble også opprettet et arbeidshjem drevet av Kristiania Indremisjon samtidig som aldershjemmet ble drevet videre i lokalene i Grønland 28. Underveis hadde han to banker med tilhold i Asylet. I 1844 fikk Akers Sparebank sine første lokaler i bygningen, og i 1851 startet Spareskillingsbanken opp sin virksomhet nettopp her.

I 1967 ble bygningen fredet. Den har siden vært i bruk som bydelshus for Grønland og Nedre Tøyen. Kafe Asylet har holdt til her siden oktober 1993. Bygningen er i dag på Riksantikvarens gule liste.

En åpen port

- Den store grønne døra ut mot Grønland har vært oppe hver dag fra begynnelsen av 1700-tallet fra 06.00 om morgenen til 24.00 på natta. Det har hele tiden vært et sosialt møtested uansett hva som har vært drevet under de valmete takene. Døra har alltid vært åpen – uansett hvem og sosial status, sier dagens innehaver av kafeen, Harald Hanssen (71). Han er født og oppvokst i Drammen.

- Etter krigen var Grønland 28 et samlingssted for kvinner som hadde fått eller var gravide med tyske soldater. Men tiden gikk og andre overtok, og barna ble etterhvert voksne.

Bodde i Smalgangen

- Jeg åpnet kafe Asylet i Grønland 28 i oktober 1993, forteller «nesten sjef» Harald. - I en mannsalder hadde jeg holdt på med import og salg av kjemiske produkter. Jeg bodde i Smalgangen med inngang omtrent fra Grønland T-banestasjon. Hver dag så jeg det gule bygget i Grønland 28; det var så ensomt og forlatt. Det var ingen aktivitet der. Jeg fant huset spennende. Hva var det på innsiden? Hvem bodde der? Hva var det der?

Politiet er her hver dag

- Jeg fant fort ut at det var Oslo kommune og Bydelen som eide og disponerte bygget. Det tok meg seks måneder å få en leiekontrakt, og begge antikvarene – Riksantikvaren og Byantikvaren – ville ha et museum der, men det ble en kafe. Jeg fikk registrert navnet på kafeen som «Asylet». Bedre kunne det ikke blitt. Den ligger jo akkurat på millimeteren hvor asylet lå.

- Min intensjon med kafeen er å fortsette driften på en måte som passer inn i Asylets historie. Med det mener jeg skikkelige gjester med begrenset inntak av alkohol og kos med norsk tradisjonsmat. Åpningstiden skal ikke være lenger enn til 01.00 selv om jeg har lov til å servere til 03.30. Svart arbeid og svarte penger forekommer ikke på kafe Asylet. Politiet er der så godt som hver dag. - Jeg driver kanskje den eneste kafeen i byen som er godkjent uten dørvakt, humrer Harald.

Som en sønn er Grønland 28

- Gjestene er folk fra alle lag av samfunnet – akkurat som det har vært siden huset var nytt. Her er det ikke forskjell på noen. Det eneste kravet er at folk oppfører seg skikkelig. Du kan si det slik – litt enkelt – at på Asylet gjelder Kardemommeloven.

- Jeg har vært gift en gang, jeg fikk to døtre, jeg har tre barnebarn. Jeg fikk aldri noen sønn, men Grønland 28 ser jeg på som min sønn. Han er ikke ektefødt, men jeg er forferdelig glad i dette huset. Det har sjel, historie og fremtid. Dessuten har jeg sett og pratet med «sønnen min» stort sett hver dag i 28 år. Det er det ikke alle som har.

Rustikt kafemiljø

- Som driftsansvarlig har jeg også ansvaret for det innvendige vedlikeholdet. Det skal være ikke bare litt rustikk, men rustikk for alle penga – all tipsen – og jeg har brukt mye ressurser på å få det til.

Men så er det også som det er og gir seg ikke ut for å være noe annet enn et sted med god mat og drikke i Grønlands omgivelser. Hadde vi forsøkt på noe annet tror jeg vi fort hadde gått konk. Det ekte er alltid ekte – og det står alltid for en støyt.

- Jeg har lært meg å være blid mot gjestene. Ikke så å forstå at jeg spiller noen roller eller en jeg ikke er. Da ville jeg ha blitt gjennomskuet med en gang. Men gjestene kommer til Asylet og legger igjen sine penger i mine lommer. Da skulle det bare mangle at jeg ikke skulle være blid. «Det er lov å være blid», sier Harald.

Vi strekker oss langt for gjestene

- Asylet er en «nice place, bad service» - men vi strekker oss langt for gjestene og vil gjerne at de skal trives, enten de sitter inne i kafeen eller i atriet i bakgården. Vi har plass til pluss/minus 300 ute og 150 inne.

- Oppe i 2. etasje har vi fine selskapslokaler for jubileer, konfirmasjoner, bryllup, barnedåper og firmafester –

Det er pent rundt Asylet hovedinngangen.

med selvtegnede møbler.
Jeg har konstruert dem selv og fått laget dem på ulike steder i verden. På den måten har vi også et internasjonalt preg. Turister og andre kommer og går, og det er full fart så godt som hele tiden. - Det er ikke lett å finne et trehus som er 300 år gammelt og i så god forfatning. De 20 ansatte og jeg forsøker å ta vare på dette så godt vi kan. Det er den kapitalen vi forvalter. Det er Grønlands kapital, byens kapital – folkets kapital.

Brun surkål med sukker

- Nå går det mot jul. Da er det full fart hos oss på Asylet med pinnekjøtt, ribbe med alt tilbehør og ellers det folk vil ha. Det er ikke grenser på ønskene, og vi strekker oss i en hvilken som helst retning. Hos oss får du kålrabistappe laget med meierismør og hjemmelaget brun surkål tilsatt sukker. Snakk med oss, be om det, så skal vi gjøre vårt beste for å få det til.

Vi er jo på Asylet!

På denne korridoren har det vært sykehus - og her ble Norges første sykepleierskole startet.

Å vokse opp i gata til Einar Gerhardsen

Av Jørn-Kr. Jørgensen

Det er mangt som kan fortelles om hvordan det var å vokse opp på Tøyen i Oslo i 60-åra. Jeg kan gjøre det på min måte. Mine foreldre bodde i Helgensensgate – tvers over statsbyggene i Sofienberggaten der landsfaderen Einar Gerhardsen bodde i Nr. 61. Jeg vet det jo ikke, men jeg tipper på at det ikke bodde en Høyremann i flere kilometers omkrets. Vi var sosialdemokrater alle sammen – og noen av oss har forblitt det hele livet; kanskje mer av arv enn av overbevisning.

Einar og Werna Gerhardsen.
Foto: Leif Ørnelund 1950; Oslobilder

For hva skjedde? Jo, da vi gikk på skolen (Tøyen) slo Einar Gerhardsen følge! Ikke hver dag og ikke bestandig, men av og til da han hadde tid og ikke gikk ned til Trondheimsveien for å ta trikken. Einar var vår venn. Vår samtalepartner, og han ville gjerne høre hva vi hadde å si fordi vi var unge og så livet på vår måte. Jeg liker å tenke på det slik: Hadde vi gutta å gata ringt på hos Gerhardsen i Sofienberggaten 61 D og spurt om Einar kunne komme ut for å bygge hytte sammen med oss på Ola Narr, hadde han sagt ja. Vi gjorde aldri det, men vi tenkte tanken.

Utenfor Sofienberggaten 61 står i dag et skilt som forteller at her bodde Einar Gerhardsen osv. Dette er en type blå runde skilt satt opp av Oslo Byes Vel i meget god mening for å hedre Norges fremst politiker og statsmann siden 1905. Det er bare det at skiltet henger svært høyt, så høyt at man nesten må vite om det for å se det.

Da tjener det ingen hensikt. Så få skiltet ned, ned blant folk. Det var der Einar Gerhardsen fremfor noen var, og det var der han drev sin sosialdemokratiske politikk om fred og frihet, rett og rettferd og arbeid til alle. Det var disse verdiene vi vokste opp med.

Så vidt jeg husker, kjørte Einar aldri bil. Av og til kom det derfor en stor sort bil og hentet ham, men det var sjeldent. Men han hadde gjester. Mange gjester.

Prominente gjester kom og gikk, og Einar ville at vi skulle hilse på. Problemet var bare at vi i vår ungdom ikke visste hvem det var – men jeg er nesten sikker på at det var gutter som Willy Brandt, Tage Elander og Dag Hammarskjöld. Mens jeg tenker og skriver dette, husker jeg på noe Danmarks statsminister Jens Otto Kragh sa ved en anledning: "Vi var unge uden at vide det. Og lykkelige uden at frygte det." I et retroperspektivt er det nesten magisk.

Einar bodde med sin familie i to sammenslåtte leiligheter i Sofienberggaten; det midterste huset man kommer til før bakken opp til Tøyenbadet i den oppgangen som ligger nærmest Munch-Museet.

Einar Gerhardsen sammen med FNs daværende generalsekretær, Dag Hammarskjöld

Det første pressebildet jeg tok; Tage Elander og Einar Gerhardsen på Munch-museet under en kveld med arbeidersanger.

I mange år var dette Norges statsministerbolig; en leilighet midt i sosialdemokratiet uten sikkerhetsvakter og politi på hvert gatehjørne.

Et steinkast borte lå sirkustomta hvor Arnardo så å si svingte seg i livets manesje, og på den andre siden av Monradsgate lå Botanisk have. Dette var før Tøyenbadets tid. På toppen lå barnehaven Bellevuè. Vi var på trygg og sikker grunn.

På den andre siden av Finnmarkgaten lå det tre hus som i sin tid ble bygget av rederiet Olsen & Uglested og utleid etter hvert til så vel rederiansatte som andre mer eller mindre tilfeldig beboere. Blokkene hadde inngang fra den øverste delen av sirkustomta. Noen av oss som bodde i dette området gikk på Tøyen skole, men de fleste gikk av en eller annen merksnodig grunn på Lakkegata skole. Det var ikke plass til flere barn på Tøyen har jeg hørt i ettertid.

I enden av disse blokkene lå det en fiskeutstyrsbutikk, en skomaker og en dagligvarebutikk. I fiskeutstyrsbutikken kjøpte jeg min første fiskestang. I dagligvarebutikken kjøpte vi nå og da cola, og hos skomakeren halvsålte våre foreldre sine sko. Skomakeren het Arne Nicolaisen, han gikk senere – da butikken gikk konkurs og det ikke lenger var driftsgrunnlag – over i en stilling som bussjåfør i Oslo Sporveier.

Det vi ikke visste og som få vet den dag i dag, var at i midtblokka i den nest innerste oppgangen i tredje etasje til høyre bodde Leonid J. Lepskin – tredjesekretær ved den russiske ambassaden på Drammensveien. Hvordan jeg vet dette, har en litt merkelig forhistorie. En skolekamerat og jeg – som jeg også var speider sammen med i 1962, Oslo Tropp av Norsk Speiderguttforbund - hadde etter hvert behov for et kodespråk som ingen skulle forstå. Vi funderte på hvordan vi skulle finne på vår egen kode som ingen kunne knekke. En dag fant vi ut at vi skulle lære oss det russiske alfabetet og skrive det på norsk. På den måten ville ingen andre enn oss forstå det; ikke en gang KGB-residenten Leonid J. Lepskin med mindre han kunne flytende norsk og knakk koden!

Nå viste det seg – pussig nok – at Lepskin kunne norsk. Han var – etter det jeg har hørt - den senere spiondømte Arne Treholts første føringsoffiser og snakket flytende norsk, men våre "hemmelige papirer" fikk han aldri snusen i. Derimot var vi ofte oppe ved hans dør og nasket hans visittkort! Det er nesten utrolig å tenke på i dag. Skolekameraten og jeg hadde solide kodebøker. En gang vi trodde vi ble oppdaget, kastet vi bøkene i Akerselva. De fant Overvåkingspolitiet aldri. "Trur eg!" Men så handlet de da også bare om våre speiderturer og de merkene vi skulle ta. Jeg tror ikke det var noe som het "overvåkingsmerket". Det nærmeste var et merke i fuglekikking; ornitologi. Det drev vi derimot ikke med.

Men enda mer utrolig er det å vite, som jeg senere har lest, at det norske overvåkingspolitiet befant seg i området som sivile overvåkere. Her bodde altså landets statsminister og landets KGB-resident i en gangavstand på under 50 meter fra hverandre – og brukte samme skomaker!

Einar Gerhardsen skal en gang ha sagt: "Jeg tilhører fremdeles den generasjonen som halvsåler skoene sine." Det var trygt! I dag finnes det knapt en skomaker; verken på Tøyen eller noe annet sted i Norge. Tidene forandrer seg – og vi med den.

Ólafía Jóhannisdóttir kvinnesaks-kvinne og reddende engel

Av Olav Rune Bastrup

Ólafía som ung hjemme på Island.

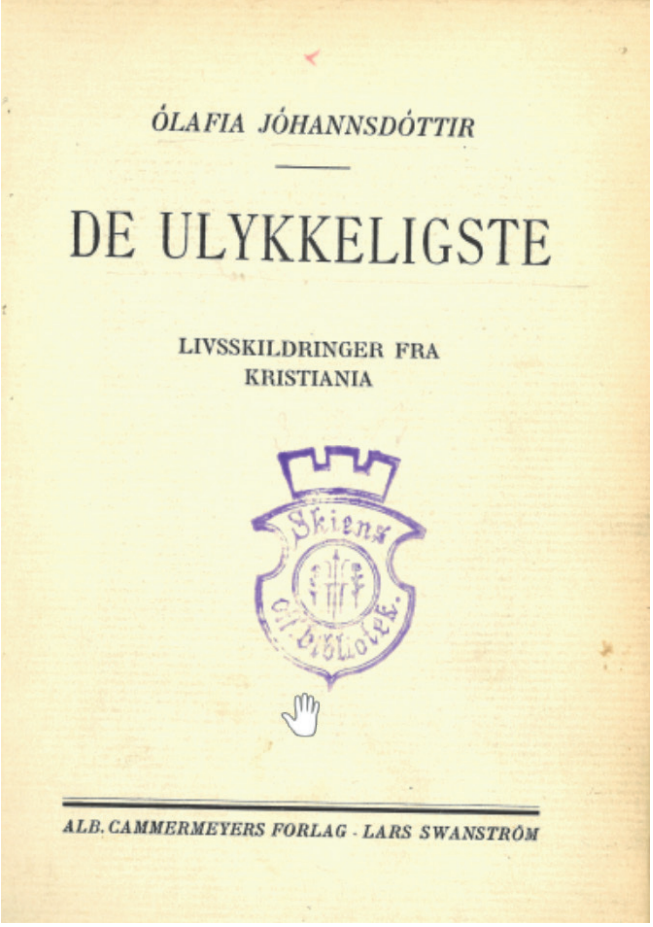

ÓLAFIA JÓHANNSDÓTTIR

DE ULYKKELIGSTE

LIVSSKILDRINGER FRA KRISTIANIA

ALB. CAMMERMEYERS FORLAG · LARS SWANSTRÖM

Tittelblad fra boken "De ulykkeligste" som Ólafía utgav i 1916. Kilde: Bokhylla hos Nasjonalbiblioteket.

Ólafía Jóhannisdóttir er en av de virkelig store historiske profilene på Grønland i forrige århundre. Hun åpnet samfunnets øyne for de aller nederst på rangstigen: Grønlands forulykkede kvinner.

Da hun i 1916 utgav boken "De ulykkeligste", fikk norsk offentlighet for første gang en åpenhjertig fremstilling av hvilke kår de mest vanskeligstilte stod i – Grønlands og Vaterlands forulykkede kvinner, de venerisk syke, de voldtatte og mishandlede, der prostitusjon for mange ble siste ferd på vei mot bunnen. Det var mange av dem på Grønland. Svært mange.

Holdningsendring

Ólafías bok beskrev en virkelighet de færreste kjente til og som aldri tidligere var fremstilt så utilslørt og direkte. Samtidig har boken en lavmælt og saklig form. Det gav den troverdighet. En gruppe dypt nødlidende kvinner ble synlige på en så utfordrende måte at ingen vågde å imøtegå beskrivelsene med tradisjonelle bortforklaringer om at kvinnene selv var skyld i sin ulykke. Kraften i Ólafía Jóhannisdóttirs moralske appell var for stor, skildringene for troverdige og hennes personlige autoritet for sterk. Bak den synlige elendigheten på Oslos østkant fantes en enda større usynlig nød. Gjennom Ólafía Jóhannisdóttir ble samfunnet for første gang oppmerksom på de særlige problemer og farer ressurssvake kvinner var utsatt for. Både direkte og indirekte bidrog hun til en holdningsendring overfor samfunnets aller svakeste som førte det norske samfunnet sjumilsskritt fremover i sosial utvikling. Arbeidet hun utførte var på samme måte preget av en usedvanlig personlig kraft og integritet. Hun var helt uten moralisme og belæring, men solidariserte seg helt og fullt med sine ulykkelige medsøstres skjebne, og hun gjorde seg aldri til en som visste bedre enn dem. Slik nådde hjelpen sitt mål: å gjenreise «falne kvinners» verdighet som mennesker.

Ólafía Jóhannisdóttir. Kilde: Wikipedia

Det hvite bånd

Ólafía Jóhannisdóttir var født i 1863 på Island som datter av en prest, men hun vokste opp hos sin tante og onkel, som var henholdsvis ledende kvinnesakskvinne og president for Alltinget. I fosterhjemmet ble hun oppdratt til politisk bevissthet.

Hun utdannet seg som lærer i Danmark og ble der sterkt påvirket av den kirkelige retningen grundtvigianisme med sitt kjente fyndord: «Menneske først, kristen så». Tilfeldigheter førte til at hun fikk mesteparten av sitt arbeid i Kristiania.

Under et kort mellomopphold her på vei hjem fra Danmark kom hun i kontakt med bestyreren for et hospits drevet av den kristne organisasjonen Det hvite bånd, en organisasjon som fortsatt eksisterer og som arbeider blant voldsutsatte og russkadde kvinner. Ólafía meldte seg inn og dro hjem til Island og startet opp arbeid for organisasjonen der.

Bodde i Smalgangen 4

Det var denne organisasjonen som i 1903 kalte henne til arbeid i Kristiania. Hun bosatte seg i Smalgangen 4, der hun etter hvert slo seg sammen med to medsøstre som hjalp henne i arbeidet. Det ble etter hvert mangslungent – fra å møte den akutte nøden på gaten til å tilby husly, beskyttelse og langsiktig hjelp og oppfølging av den enkelte.

Arbeidet møtte mange hindre: Det var vanskelig å få samfunnets forståelse for arbeidets betydning, det var vanskelig å bryte den utbredte oppfatningen om at kvinner som havnet «i uløkka» selv var skyldige i sin skjebne. Dessuten manglet man lokaler å drive arbeidet ut fra, etter hvert fikk Ólafía dessuten selv helseproblemer som slet henne fullstendig ut. Hennes sosialpolitiske filosofi stod også i motsetning til rådende politiske holdninger med vekt på moralsk oppdragelse som middel til å avhjelpe sosial nød. For Ólafía handlet ikke sosial nød om dårlig moral, men om strukturell urettferdighet.

Døråpnere til borgerskapet

Et viktig stadium i arbeidets utvikling ble bekjentskapet med ekteparet Simon og Marie Michelet. Simon Michelet var professor i teologi ved Universitetet, Marie var forfatter og ledende kvinnesakskvinne. Begge var politisk aktive på venstresiden. Marie var datter av den karismatiske presten Johann Storjohann, som i en årrekke ledet Christiania Indremisjon (senere Kirkens bymisjon), som i alle år har vært en sentral sosialpolitisk aktør på Grønland, Tøyen og Enerhaugen, og som ble stiftet i Nordbygaten i 1855.

Med sin sterke personlige autoritet og slående intelligens gjorde Ólafía et sterkt inntrykk på ekteparet Michelet. De ble døråpnere til progressive kretser innen hovedstadens borgerskap, og slik vokste også anerkjennelsen og muligheten for å reise midler til en utvidelse av arbeidet. Ekteparet Michelet fikk motivert Den norske kirkes menigheter i Kristiania til å støtte arbeidet hennes, og det ble tatt opp offer i samtlige av hovedstadens kirker. I 1909 ble en eiendom på Rodeløkka kjøpt inn og innredet til herberge, og i 1912 en bygård i Sagveien.

I 1915 trakk Ólafía seg tilbake som bestyrer av virksomheten, men fortsatte arbeidet blant kvinnene på gaten frem til 1920. I 1924 døde hun, bare 61 år gammel. I 1930 ble det reist en byste av henne ved Vaterland bru, i 2004 ble den flyttet til Vaterlandparken, der den står i dag. Olafiagangen og Olafiaklinikken, som er Oslo kommunes senter for undersøkelse og behandling av seksuelt overførte sykdommer, er oppkalt etter henne.

Mer enn ord...

Ólafías arbeid ble drevet på grunnlag av et sterkt kristent engasjement. Hvor sterkt dette var kommer ikke minst til uttrykk i hennes brevvekslinger med venner og samarbeidspartnere. Utad var hun mer opptatt av at gjerninger skulle tale mer enn ord. Som sagt var hun påvirket av grundtvigianismen, hun hadde også noen urealiserte planer om å etablere en grundtvigiansk folkehøgskole.

Men eksistensfilosofen Søren Kierkegaard fikk også stor betydning for henne. Kierkegaard definerte tro som å kaste seg ut på de sytti tusen favners dyp. Det var nettopp det hun selv gjorde. Kierkegaard skrev også noe vesentlig om hva kunsten å hjelpe bestod i: Skal man lede et medmenneske mot et bestemt mål, må man først og fremst finne det enkelte menneske der det er, og begynne der. Skal hjelp nå frem, hjelper det ikke å vite mer og bedre enn det den nødlidende vet, man må først og fremst vite det den nødlidende selv vet. - Sann hjelp, ifølge Kierkegaard, krever en fullstendig solidaritet.

Statuen av Ólafía står plassert i Vaterlandsparken på Grønland

Foto: Rigmor Dahl Delphin / Oslo Museum

Krig og hverdagsliv

Oslo 1940–45

Omvisning lørdager kl. 13. Påmelding i besøkssenteret

Kulturdepartementet

Oslo

SPAREBANKSTIFTELSEN DNB

FRITT ORD

om; bymuseet

oslomuseum.no

Til hverdag og fest – Asylet er best!

GRØNLANDSLEIRET 28 – 0188 OSLO

https://asylet.no/om-oss/

Uansett hva det gjelder av arrangementer -

samlinger, lunsj, middag -

eller kurs, konferanser og møter.

Asylet er stedet med sjarm

i historiske omgivelser midt på Grønland.

Vi vil gjerne hjelpe deg med å få det til

om det er konfirmasjon, barnedåp eller bryllup -

vi finner en løsning.

Velkommen innom Asylet!